

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm|| Maii Et Ivnii

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10258 - 10263

De SS. martyribus, Alexandro & Antonina virgine.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77393)

rum, Amen. Hactenus ex MS. codice. Porro Damafus de hoc Pontifice Alexandro inter cetera scribit in Pontificali, eum constituisse aquam aspersionis cum sale benedicti in habitaculis hominum: vnde constat, aquam sacram in Ecclesia usum esse antiquissimum.

Aque benedictæ v. sus percutus.

MARTYRIUM. SS. ALEXANDRI ET ANTONINÆ

virginis, authore Simeone Metaphraste.

VM esset temporibus illis persecutio, & multi fratres pro Christi pietate interfecti fuissent, post multos dies oblata est Festo Præsidi, homini omnis misericordiae experti, Christiana quaedam virgo, quæ Antonina vocabatur, è castello quodam, cui nomen erat Crodannum. Virgo autem illa honestam vitam egerat, quam & Christus ipse perfectam reddidit in perferendis pro pietate certaminibus, quò diabolus aduersarium expugnare posset. Cum enim virgo illa crudelissimum Præsidi Festo tradita fuisset, coepit Festus ipse insidias virginem aggredi, atque ita illum hortabatur: Domina Antonina, volo te virginem ita honestam & pudicam Dianæ sacerdotem constituere: quin etiam munera & honores tibi conferam, ut & domui meae imperare possis.

3. Maij.

Veritate fatanz.

Illam cum diu tacuisset, vix tandem respondens: Quid, inquit, huiusmodi munera inania mihi largiri vis? At si tu, Feste, mearum diuitiarum particeps esse cupis, crede Domino meo Iesu Christo, & diuitias sempiternas consequeris. Tum Festus: Auertant hoc dii, ut tali Deo ipse credam, homini præsertim in cruce suffixo. Non ego, inquit Antonina, in cruce fixum, & sepultum fuisse inficior: sed eundem illum Deum fuisse confiteor, quippe qui tertia die resurrexit, & nunc sedet ad dexteram Patris sui, sicut scriptum est in psalmo centesimo nono: Dixit Dominus Domino meo, Sede à dextris meis, Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Ad hæc Festus: Multæ istæ tuæ sermonum machinæ, inanes sunt. Cur non potius mihi obtemperas, & dijs sacrificas, ut multa libertate fruaris? Tum virgo illa respondit: Ego istiusmodi dijs sensu carentibus non sacrifico: daemones enim sunt, cum in lege Dei mei scriptum sit: Omnes dii gentium demonia, Dominus autem cælos fecit. At Festus: Tu ne deos nostros vocas demones? Maximè, inquit illa. quibus enim vis nulla inest, qui que non consistunt, hi non dii, sed demones sunt. His verbis Festus iratus, militibus dixit: Eius maxillas multis alapis verberate, ut paululum erubescat. Statimque hæc addidit: Per deos omnes, nisi edicto Imperatoris tu Antonina obtemperaueris, pessimis modis te verberatam, in lupanar mitti iubebo, ac sic igne te comburendam esse decernam. Interea liceat tibi tres dies cogitare, recuses ne facere, quod iubeo, an velis respicere, & dijs sacrificare. Hoc enim plures alij agere coeperunt, quod tu nunc audes: sed postea mutato consilio, dijs sacrificauerunt. Tum Antonina: Fac, inquit, quod vis, impie Tyranne.

Psal. 109.

Psal. 95.

Cæduntur Antoninæ maxillæ.

Tradita igitur quatuor militibus, lætanti animo, & vultu hilari in carcerem abiit. Tunc Præses carceris Præfectum clam ad se vocauit, & iussit, ne quid mali omnino ei faceret, sed potius illam admoneret, ut sententiam mutaret, & dijs sacrificaret: Difficiliter enim, inquit, Christianorum genus de sententia depelli potest. Præfectus igitur carceris cum virginem illam inclusisset, his verbis admonere eam coepit: Antonina virgo honestissima, cur ira permanes in ista tua sententia? Cur non potius consilium mutas, & dijs sacrificas, ut salua esse possis? Illa verò nihil omnino respondebat, ita ut custos carceris secum dubitaret, quorsum hoc faceret. Tunc virgo, genibus in solo positis, nocte & die Deum precabatur. Cum verò tres dies præterissent, repente tonitru factum est tam magnum, ut claustra ipsius carceris perfracta sint, & fores patefactæ, magnumque lumen in carcere ipso effulserit, & vox hæc è cælo demissa sit: Surge Antonina, & cibum sume: panis & aqua particeps fias, & esto fortis, neque nefarium istum Præsidentem Festum timeas, quoniam ego tecum sum. Surrexit illa, cum diuinas preces cõpleuisset, & Amen addidisset: cumque panem & aquam, cibum & potum sumpsisset, somno se dedit.

Prudenter totam se dat precibus.

Postea verò, quàm dies illuxit, Præses pro tribunali sedens, dixit: Adducite sacrilegam illam sceminam, ut videamus, quæ nam sit eius sententia. Ducebant igitur illam milites, ante Festum Præsidentem sistendam. Tum beata virgo in cælum intuens: Gratiâs, inquit, ago tibi, Domine Deus meus, quòd in me voluntatem tuam exequaris: quæso, ut ne me derelinquas usque ad mortem. Tum vox è cælo venit, quæ dixit: Fac iter tuum

tuum, ego enim tecum sum. Cum verò eò venisset, ubi Festus sedebat, risit beata virgo Antonina. Quam cum Festus ridentem vidisset: Quid est, inquit, quòd risisti? Tum illa respondit: Dicam risus mei causam: prauidi solum istud tuum euertendum, ob idque te ipsum risi. Sensit Præses virginis contumeliam, & iussit illam flagellis verberari. Quæ cum mentis oculos in cælum erexisset: Gratias, inquit, ago tibi, Domine Deus meus, quòd dignatus sis facere, vt ego misera & peccatrix cum sanctis tuis sortem habeam, hunc autem nefarium, & sanguine foedatum celeriter ad inferos demittes, vt cognoscat inanes esse deos illos, in quibus spem suam collocauit.

Ducitur in lupanar.

Antonina habitu mutato exit e carcere.

Alexander flagellatur.

Antonina rursus verberatur.

Hæc cum humani sanguinis appetens Præses ille audisset, magis turbatus, dixit militibus: Scelestæ hæc & impura mulier non solum deos nostros ad iram prouocat, sed etiam nos contumelijs afficit. Quamobrem illam in lupanar intromittite, vt eius libido expleatur. Itaque milites in cellam quandam adduxerunt. Angelus autem Domini apparuit vni ex militibus, qui tertium & vigesimum annum agebat, atque Alexander appellabatur. Cui angelus ille: Alexander, inquit, loquere cum Præsede, & ingredi ad Antoninam, & indue illam chlamyde tua, vt exiens, à scelesto Præsede non agnoscat. Tum bonus ille Christi miles Præsidem adiit, & dixit: Iube me introire ad Antoninam: & si quidem illi persuasero, benè erit: sin minus, fac quod libet. Permisit Præses, & ait: Fac quicquid vis. Ingressus Alexander in eam cellam, in qua erat beata virgo, abiicit se ad eius pedes, & ait: Dei serua virgo Antonina, Dominus misit me ad te, vt nunciam tibi quæcunque ille mihi dixit, & quomodo seruari possis. Illa ea re perterrita, valdè timuit. Repentè verò lux magna circa illos effulsi, & vox hæc ad eos venit: Ne timeas, Antonina. qui enim te ad hunc statum vocauit, idem, cum sit ad modum benignus, & Alexandrum ipsum ad eiusdem brauij conditionem vocauit. Quamobrem eius chlamyde te induas, & capite, vultuque in terram demisso, exeat isthinc, & sic à Præsede non cognosceris: ego enim te ita occultabo, vt ab eo agnosci non possis. Sumpsit igitur virgo Alexandri chlamydem, & illa caput suum inuoluit: cumque foràs progressa esset, manu annuens Præsidi: Fac, inquit, quod vis. Et velut dama quædam è laqueis liberata, iter suum hilaris effecit.

Præses verò cum existimaret Alexandrum esse, qui hæc diceret, missis quatuor militibus: Abite, inquit, & mulierè ipsa vtamini, vt vultis, eamque foràs educite, vt illam multa ignominia nos afficiamus. Milites igitur ingressi, vt turpitudinem aliquam virgini afferrent, eam non inuenerunt, sed solum Alexandrum. Qua re perculsi, dixerunt: Et ubi nam est illa? Et vnde nam tu hîc es? Illum itaque manu apprehensum, cum ad Præsidem duxissent: Hunc, inquiunt, solum intus inuenimus. Quem cum Festus vidisset, ea re percussus, sic Alexandrum est allocutus: Agè, miser atque infelix, dicas: Quomodo istud contra nos facere ausus es? Vbi nam est nefaria illa meretrix? Tu omninò eam viriasti, & idcirco chlamyde tua contactam dimisisti, quam & vxorem te ducturum promisisti. Sed non ita erit, non enim manus meas effugies. Cumque Alexander taceret, & Præses ipse diù secum cogitasset, iussit illum suspendi, & flagellis verberari.

Cum igitur verberaretur, ab eo quærebat Præses, ubi nam esset scelestæ illa mulier. Alexander verò nihil respondebat, sed cælum tantum intuebatur: demissaque vox est è cælo ad Præsidem, quæ ait: Scelerate Feste, cur innocentem hominem ita crucias? Qua voce audita, desijt Præses illum cruciare, & iussit è ligno detractum custo diri, tempusque præscripsit, quo daret operam, vt scelestæ illa mulier inueniretur. Cum verò dies quinque præterissent, Præses Alexandrum ad se accersitum interrogans: Quid nam, inquit, deliberasti? Tunc Alexander respondit: Quid nam aliud delibrem, foedissime & crudelissime Præses? Tum Festus: Vbi nam, inquit, est mulier, ad quam tu ingressus es? Ei autem Alexander: Nescio ubi illa sit. Adhuc illis loquentibus, Deus ipse Antoninæ virgini dixit: Esto fortis, & vade in eum locum, in quo sedet impius & sceleratus Præses. Venit illa, & stetit coram Præsede, ac dixit: Scelerate & impure Feste, quem quæris? An me ipsam? En præstò sum, vt potentiam tuam euertam.

Eam cum Festus vidisset, confuso & perturbato animo esse cœpit, missisque militibus, iussit eam suspendi & verberari, vt diligenter inquireret, num virgo esset, an corrupta. Illa verò cum verberaretur, vocem nullam emittebat. Cumque è ligno deposita esset, quæsiuit ab ea Præses, virgo ne esset, an corrupta. Tum illa: Scelerate & crudelis, nos tuæ scuitiæ & libidinis participes non sumus: nam Deus ipse sua misericordia me incorruptam seruauit. Tunc Festus in illam intuens, miratus est, & dixit: Cum igitur virgo sis, agè dijs sacrificia vnà cum Alexandro, & salui eritis. Tunc Alexander &

& virgo Antonina vocem hanc, tanquam ex vno ore prolatam, ediderunt: Non tales cruciatus isti tui, miser Feste, qui nos adducere possint, vt dijs istis vanis sacrificemus, in quibus vis nulla inest. At Præses: Amborum, inquit, summas manus abscindite. Illi verò generosi milites Christi manus extendentes, dixerunt: Antea nos tibi, scelerate & fœdissime homo, diximus, nullis tuis artibus fieri posse, vt piæ nostræ cogitationes expugnentur. Quamobrem fac quicquid vis.

Prolato igitur gladio, milites extremas manus amborum absciderunt. Illi verò factum non sentientes, diuinam gloriam concinebant, & ad Præsidentem conuersi: Sequissimè, inquit, & sceleratissime Feste, neque sic cruciatus, quos tibi nobis inferre libuit, sentimus. Te verò Deus ipse celeriter ad inferos detrudet, ineuitabilibus supplicijs puniendum. Tunc ira percitus Festus, quòd se contumeliosis verbis appellari audiisset, iussit profundam foueam parari, & ait: Suspendantur isti, & tandiù verberentur, quoad supplicium sentiant. Quinetiam foueam ingenti pyra compleri iussit, vt sancti illi martyres in ea comburentur. Illi verò cum verberarentur, neque id sentirent, sed Dei gloriam celebrarent, iussit iniquus Præses faces accensas eorum lateribus admoueri. Tunc Alexander & Antonina voce magna clamabant: Nos, miser Feste, propter Christi pietatem hæc patimur, futurum credentes, vt post mortem nostram ab ipso mercedem recipiamus: te verò Deus celeriter perdet, quòd eius seruos ita crucias.

Furore percitus Festus: Accendite, inquit, in fouea pyram vehementissimè, vt isti celeriter in illam conijciantur. Fecerunt milites, quod iussu fuerant, & Festo id factum retulerunt. Tum ille immisericors Præses iussit militibus martyres ipsos pice illinire, & in pyram conijcere. Fecerunt ipsi quod Præses iusserat, & Alexandrum & Antoninam illuc coniecerunt. Iussit autè Præses & aridam picem supra pyram imponi, vt illi omnino comburentur, atq; vt ipsorum etiam ossa in cinerem redigi possent. Iussit deinde foueam ipsam obrui, dicens: Ne mulierculæ istorum ossa colligere possint, sicut mos est Christianis hominibus facere. Cum igitur Festus in ignem illos coniecisset, & foueam obruisset, rediit in domum suam: qui non ampliùs cibum aut potum sumpsit, sed mutus remansit. Spiritus enim malignus per angelos immisissus, vsque ad septimum diem eum cruciauit. Itaque post septem dies vehementissimis cruciatibus detentus, animam efflauit. Quo sepulcro, persecutio sedata est.

Martyrium autem compleuerunt sancti martyres Alexander & Antonina V. Nonas Maij, hora nona, die sabbato, regnante Domino nostro Iesu Christo: Cui sit gloria in secula seculorum, Amen.

VITA BREVIS S. IUVENALIS EPISCOPI NARNIENSIS ET CONFESSORIS, VT HABETUR IN MS. codice, sed pbraſim mutauit F. Laur. Surius.

SANCTVS Iuuenalis arte medicus, dignitate presbyter fuit. Venit autem ex * Africa Romam ad illustrem quandam matronam, Philadelphiam nomine, quæ cum recepit in domum suam: cumq; didicisset eum virum sanctum, misit Narniam viros prudentes, qui explorarent, num illic essent homines Christiana religione initiati. Vbi autem percepit esse ibi Christianos etiam nobiles vtriusq; sexus, communicato cum illis consilio, sanctum Iuuenalem eius vrbs Episcopum curauit consecrandum. Ea fretus functione Iuuenalis, luculentis verbis palàm hortabatur ciues Narniensis, vt reiectis idolis, Christum sibi colendum sumerēt: conditoque oratorio in honorem sancti Valentini Episcopi & martyris, sacrosancta illic peragebat mysteria, plurimosque conuertit ad Dominum & baptizauit.

Cum aliquando Ligures & Carporum familia multas oppugnarent vrbes, etiam Narniam obsidione vexarunt, quinto anno ordinationis S. Iuuenalis. At ille cum Christianis per muri circuitum ita psallebat: Fiant Domine viæ impiorum tenebræ & lubricum, & angelus tuus persequatur eos. Veniat illis saqueus, quem ignorant, & captio, quam occultauerunt, apprehendat eos. Et ecce repente nocte intempesta intonuit de cælo Dominus, & misit sagittas suas, & dissipauit eos: fulgura multiplicauit, & conturbauit eos, idque adeo, vt hostibus in fugam versis, vrbs liberata sit. Tum verò sanctus Episcopus in dicto ieiunio, diuina mysteria celebrauit.